

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/121/2000

ETYKA ELIT POLITYCZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Wśród ankietowanych najczęstsze jest przekonanie, że afery i korupcja nie są związane z rodzajem systemu politycznego ani z tym, jaka ekipa sprawuje władzę - prawie co trzeci badany (30%) sądzi, że zawsze było tak samo. Niemal jedna czwarta respondentów (23%) uważa, że korupcji urzędników państwowych najbardziej sprzyjają czasy obecne, mniejsze odsetki sądzą, iż pod tym względem najgorzej było w okresie PRL (13% wskazań), w latach '90-'93 (10%) lub za rządów koalicji SLD-PSL (5%). Trzeba jednak zwrócić uwagę, że w trakcie trwania koalicji SLD-PSL 18%-26% respondentów (w zależności od terminu badania) uważało, że najwięcej wysokich urzędników państwowych było zaangażowanych w afery i korupcję.
- Połowa badanych (51%) jest zdania, że zasada domniemania niewinności nie powinna obowiązywać wysokich urzędników państwowych. Jeżeli przeciw takiej osobie toczy się śledztwo, ale jeszcze nie udowodniono jej winy, powinna ona - według ankietowanych - ustąpić ze stanowiska. Przeciwną opinię, zgodną z legalistyczną zasadą, że oskarżony jest niewinny, dopóki jego wina nie zostanie dowiedziona, wyraża dwie piąte ankietowanych (41%).
- Większość badanych uważa, że politycy powinni być traktowani tak samo jak osoby niepełniące funkcji publicznych. Jednocześnie jednak zdecydowana większość sądzi, że postulowana przez nich równość w traktowaniu polityków i osób niepełniących funkcji publicznych nie jest w rzeczywistości przestrzegana. Ponad cztery piąte ankietowanych (83%) uważa, że polityk łamiący przepisy ruchu drogowego traktowany jest łagodniej niż osoba niepełniąca funkcji publicznych. Trzy czwarte respondentów (74%) jest zdania, że policja będzie łagodniej interweniować, jeżeli przekona się, że to osoba publiczna zakłóca spokój współmieszkańców lub się awanturuje.

Korupcja na szczytach władzy jest w Polsce zjawiskiem, którego skalę trudno dokładnie ustalić, jednak dane różnych instytucji - zarówno międzynarodowych (np. Transparency International), jak i polskich (NIK) - wskazują na niepokojący jego zakres. Również opinia publiczna jest w tej kwestii krytyczna. Ponad połowa ankietowanych (59%) uważa, że wielu wysokich urzędników państwowych czerpie nieuprawnione korzyści z pełnionych funkcji publicznych¹. Przedmiotem lipcowego badania² było m. in. postrzeganie podatności na korupcję elit politycznych w różnych okresach naszej najnowszej historii, a także postulowane postępowanie wobec oskarżonych polityków.

POSTRZEGANIE PATOLOGII ŻYCIA PUBLICZNEGO W RÓŻNYCH OKRESACH NAJNOWSZEJ HISTORII

Wśród ankietowanych najczęstsze jest przekonanie, że afery i korupcja nie są związane z rodzajem systemu politycznego ani z tym, jaka ekipa sprawuje władzę. Niemal jedna trzecia badanych (30%) sądzi, że - niezależnie od okresu - zawsze było tak samo. Prawie jedna czwarta (23%) natomiast uważa, że korupcji urzędników państwowych najbardziej sprzyjają obecne czasy. Odsetek osób sądzących, iż pod tym względem najgorzej było w okresie PRL, jest nieco wyższy niż liczba uważających, że w czasie rządów solidarnościowych w latach '90-'93.

¹ Zob. komunikat CBOS „Korupcja i łapownictwo w życiu publicznym”, lipiec 2000.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (122) przeprowadzono w dniach od 29 czerwca do 4 lipca 2000 roku na 1036-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Jak Pan(i) sądzi, kiedy najczęściej wysokich urzędników państwowych było zaangażowanych w afery i korupcję?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	II 1995	IV 1997	VII 2000
	w procentach		
W okresie PRL	9	22	13
W okresie rządów solidarnościowych w latach 1990-93	22	17	10
W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach 1993-97*	26	18	5
W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie	-	-	23
Zawsze było tak samo	33	38	30
Jak Pan(i) sądzi, kiedy największe sumy pieniędzy były defraudowane, rozkradane?			
W okresie PRL	18	29	17
W okresie rządów solidarnościowych w latach 1990-93	22	21	15
W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach 1993-97	22	8	4
W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie	-	-	22
Zawsze było tak samo	25	26	20
Jak Pan(i) sądzi, kiedy najłatwiej było popełnić nadużycie lub oszustwo?			
W okresie PRL	14	26	16
W okresie rządów solidarnościowych w latach 1990-93	24	24	18
W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach 1993-97	25	9	3
W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie	-	-	20
Zawsze było tak samo	25	28	22

*W lutym '95 i kwietniu '97 w brzmieniu: obecnie, w okresie rządów koalicji SLD-PSL. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Nieco inny jest układ odpowiedzi na pytanie dotyczące rozkradania, defraudacji środków publicznych. Liczba badanych sędziących, że rodzaj systemu i ekipy rządowej nie odgrywają tu roli, jako że zawsze było tak samo (20%), jest zbliżona do odsetka uważających, że najgorzej jest obecnie (22%). Nieznacznie mniej liczne grupy są zdania, że pod tym względem najgorzej było w czasach PRL (17%) lub na początku funkcjonowania III RP (15%).

Według zbliżonych liczebnie grup badanych, nadużyciom i oszustwom sprzyjały oba okresy rządów solidarnościowych, a także czasy PRL. Jedyne nieliczni wskazują na rządy koalicji SLD-PSL. Warto jednak podkreślić, że w roku '95 odsetek respondentów dostrzegających wówczas największe natężenie korupcji był nawet wyższy niż obecnie. Wydaje się więc, że mamy do czynienia z tendencją do oceniania bieżącego okresu jako najbardziej korupcjogennego.

Zmienne społeczno-demograficzne różnicują odpowiedzi ankietowanych w ten sposób, że wraz ze wzrostem wykształcenia i lepszą oceną własnych warunków materialnych narasta krytycyzm wobec czasów PRL. Respondenci z wyższym wykształceniem, badani oceniający swoje warunki jako dobre częściej niż inni są przekonani o tym, że wymienione patologie były najbardziej nasilone w minionym systemie.

Opinie na temat patologii życia publicznego w różnych okresach naszej najnowszej historii zależą od poglądów politycznych i preferencji partyjnych respondentów.

Tabela 2

Jak Pan(i) sądzi, kiedy najczęściej wysokich urzędników państwowych było zaangażowanych w afery i korupcję?	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych					
	AWS	UW	PSL	SLD	Niezdecydowani	Niezamierzający głosować
	w procentach					
W okresie PRL	35	23	7	6	12	9
W okresie rządów solidarnościowych w latach '90-'93	5	6	11	19	3	8
W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach '93-'97*	10	6	5	2	4	5
W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie	6	15	41	34	24	20
Zawsze było tak samo	32	38	29	25	30	30
Jak Pan(i) sądzi, kiedy największe sumy pieniędzy były defraudowane, rozkradane?						
W okresie PRL	40	32	5	9	12	14
W okresie rządów solidarnościowych w latach '90-'93	2	12	30	25	10	10
W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach '93-'97	13	7	4	2	2	4
W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie	14	11	36	31	24	20
Zawsze było tak samo	18	28	15	19	21	22
Jak Pan(i) sądzi, kiedy najłatwiej było popełnić nadużycie lub oszustwo?						
W okresie PRL	32	29	5	11	11	14
W okresie rządów solidarnościowych w latach '90-'93	5	17	26	27	12	16
W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach '93-'97	9	6	2	1	2	2
W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie	17	15	32	28	17	16
Zawsze było tak samo	19	24	17	22	25	22

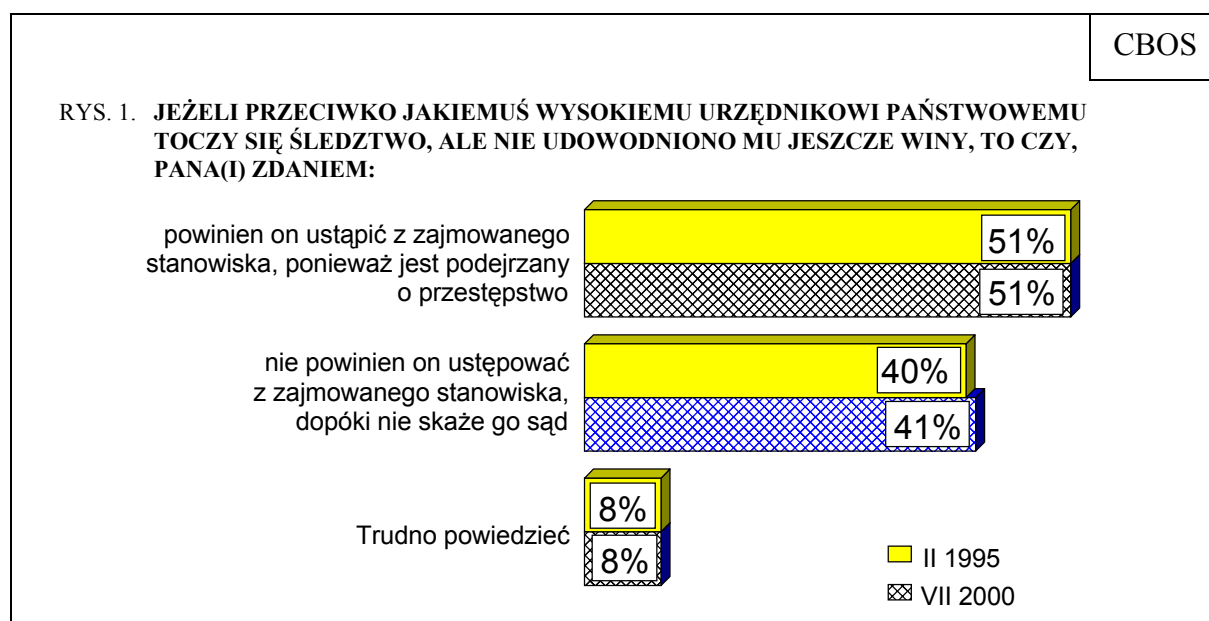
W lutym '95 i kwietniu '97 w brzmieniu: obecnie, w okresie rządów koalicji SLD-PSL. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Wyborcy AWS najczęściej uważają, że w czasach PRL było najgorzej pod tym względem w każdym z trzech badanych tu wymiarów. Elektorat UW ocenia czasy rządów AWS-UW gorzej niż wyborcy Akcji, a wobec okresu PRL jest bardziej krytyczny niż wyborcy SLD i PSL oraz osoby niezdecydowane, którą partię poprzeć, i niezamierzające głosować.

Elektoraty PSL i SLD znacznie częściej niż zwolennicy AWS i UW uważają za korupcyjogenne zarówno „pierwsze”, jak i „drugie” rządy solidarnościowe.

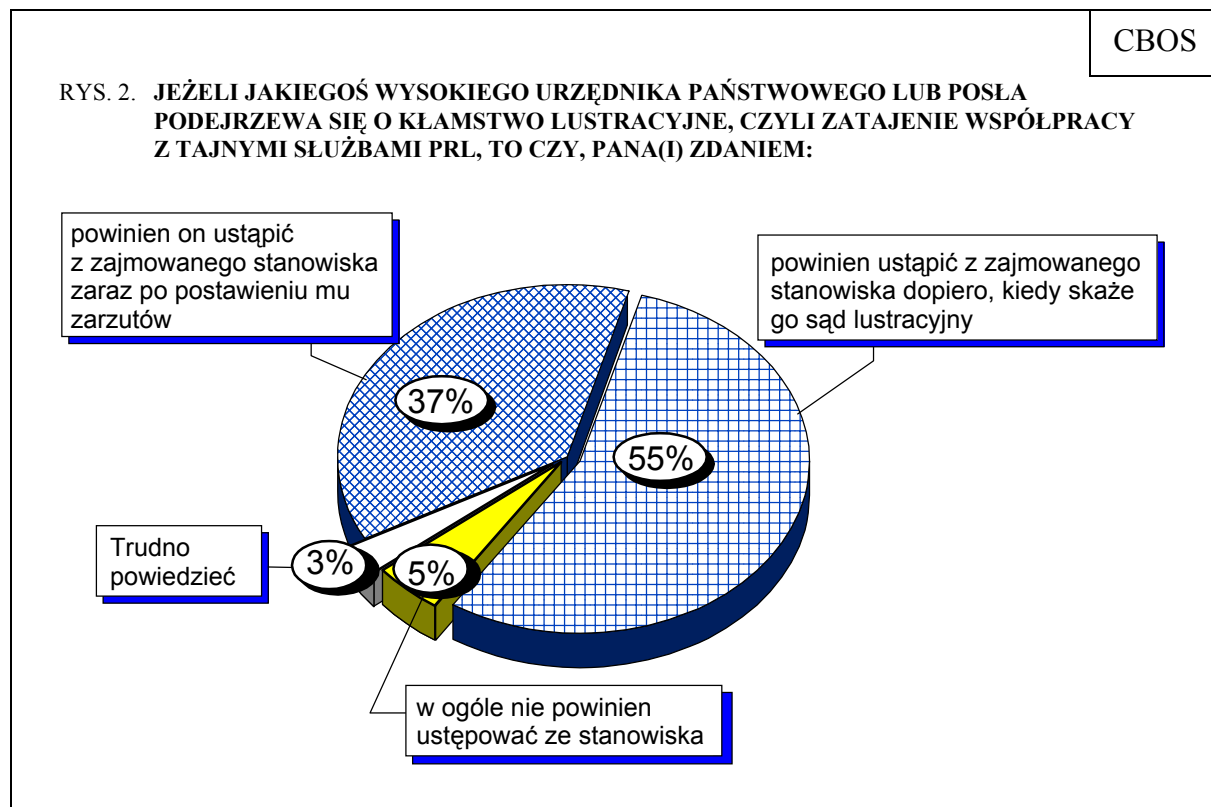
ZASADA DOMNIEMANIA NIEWINNOŚCI WOBEC WYSOKICH URZĘDNIKÓW PAŃSTWOWYCH

Zasada domniemania niewinności oznacza, że aż do wydania przez sąd prawomocnego wyroku uważa się oskarżonego za niewinnego. Wobec osób darzonych społecznym zaufaniem wysuwany jest jednak czasem postulat odwrócenia tej zasady, tak aby pojawienie się uzasadnionego podejrzenia eliminowało potencjalnie nieuczciwego urzędnika. Za cenę skrzywdzenia niewinnie oskarżonych zapewniałoby to nieprzekupność osób sprawujących funkcje publiczne. Połowa badanych (51%) jest zdania, że zasada domniemania niewinności nie powinna dotyczyć wysokich urzędników państwowych. Opinię przeciwną, zgodną z legalistyczną zasadą, że oskarżony jest niewinny, dopóki jego wina nie zostanie dowiedziona, wyraża dwie piąte respondentów (41%). Rozkład odpowiedzi na to pytanie jest taki sam jak pięć lat temu.

Respondenci utożsamiający się z lewicą nieco częściej niż inni skłonni są wyznawać zasadę legalistyczną (połowa uważa, że jeśli przeciw urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd). Natomiast większość respondentów o poglądach prawicowych uważa, że osoby darzone zaufaniem społecznym powinny pozostawać poza wszelkimi podejrzeniami.

Zdaniem ankietowanych zatajenie współpracy z tajnymi służbami PRL należy traktować inaczej niż przestępstwo. Ponad połowa badanych (55%) sądzi, że kłamstwo lustracyjne powinno skutkować utratą stanowiska dopiero po prawomocnym wyroku sądu lustracyjnego. Stosunkowo liczna grupa respondentów (37%) uważa, że już sam fakt postawienia urzędnikowi zarzutów powinien powodować jego ustąpienie ze stanowiska. Jedynie nieliczni ankietowani (5%) negują sens ustawy lustracyjnej twierdząc, że fakt zatajenia współpracy z tajnymi służbami nie powinien mieć żadnego wpływu na karierę wysokiego urzędnika państwowego.

Mieszkańcy wsi nieco częściej niż badani mieszkający w miastach sądzą, że wysocy urzędnicy państwowi lub parlamentarzyści powinni być poza podejrzeniami, jeżeli chodzi o kwestię współpracy z tajnymi służbami PRL. Szczególnie rygorystyczni pod tym względem są rolnicy: ponad połowa z nich wyznaje taki pogląd.

Zwolennicy AWS - ugrupowania, które w swoim czasie stawiało rekomendowanym przez siebie urzędnikom państwowym surowe wymagania w tym względzie - są raczej skłonni akceptować zasadę legalistyczną: o rezygnacji z funkcji powinien decydować wyrok sądu lustracyjnego. Najbardziej rygorystyczni są potencjalni wyborcy PSL, a najmniej - zwolennicy SLD. Elektorat UW nieco częściej niż pozostałe neguje zasadę lustracji.

Tabela 3

Jeżeli jakiegoś wysokiego urzędnika państwowego lub posła podejrzewa się o kłamstwo lustracyjne, czyli zatajenie współpracy z tajnymi służbami PRL, to czy, Pana(i) zdaniem:	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych					
	AWS	UW	PSL	SLD	Niezdecydowani	Niezamierzający głosować
	w procentach					
- powinien on ustąpić z zajmowanego stanowiska zaraz po postawieniu mu zarzutów	45	40	55	33	43	34
- powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska dopiero, kiedy skáže go sąd lustracyjny	51	50	39	60	46	58
- w ogóle nie powinien ustępować ze stanowiska	3	11	6	6	7	4
Trudno powiedzieć	0	0	0	1	4	4

POLITYCY: RÓWNI CZY RÓWNIJSI

W środkach masowego przekazu niekiedy pojawiają się doniesienia o specjalnym traktowaniu prominentnych polityków przez policję czy instytucje wymiaru sprawiedliwości. W okresie poprzedzającym badanie głośna była na przykład sprawa prezydenckiego ministra Marka Siwca, który został łagodnie potraktowany przez policjantów za przekroczenie

dozwolonej prędkości, mimo iż spowodowało to szeroko zakrojoną akcją policji. Chcieliśmy się dowiedzieć, w jakim stopniu społecznie akceptowane jest specjalne traktowanie ludzi władzy, a także jak społeczeństwo postrzega skalę tego zjawiska.

W opinii większości badanych politycy powinni być traktowani tak samo jak osoby niepełniące funkcji publicznych. Niespełna jedna trzecia respondentów uważa, że policja powinna być bardziej surowa wobec polityka niż kogoś innego, jeżeli narusza on przepisy ruchu drogowego (30%) czy też zachowuje się nieodpowiednio (31%). Jedyne nieliczni opowiadają się za stosowaniem taryfy ulgowej wobec polityków.

Zdecydowana większość ankietowanych sądzi, że postulowana przez nich równość w traktowaniu polityków i osób niepełniących funkcji publicznych nie jest w rzeczywistości przestrzegana. Politykowi, zdaniem badanych, wolno więcej - policja potraktuje go łagodniej, jeżeli złamie przepisy ruchu drogowego, weźmie udział w nielegalnej demonstracji czy będzie się awanturował. O tym, że w przypadku każdego z tych przewinień policja nie zwraca uwagi na to, czy porządek zakłóca osoba publiczna czy też nie, przekonanych jest od 10% do 13% badanych.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, policja powinna traktować polityka:	Łagodniej niż osobę niepełniącą funkcji publicznych	Tak samo jak osobę niepełniącą funkcji publicznych	Bardziej surowo niż osobę niepełniącą funkcji publicznych	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- łamiącego przepisy ruchu drogowego	4	64	30	2
- biorącego udział w nielegalnej manifestacji	5	66	24	5
- zakłócającego spokój współmieszkańców, awanturowującego się	4	64	31	1

Tabela 5

Jak, Pana(i) zdaniem, policja postępuje w rzeczywistości? Jak traktowany jest polityk:	Łagodniej niż osoba niepełniąca funkcji publicznych	Tak samo jak osoba niepełniąca funkcji publicznych	Bardziej surowo niż osoba niepełniąca funkcji publicznych	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- łamiący przepisy ruchu drogowego	83	10	3	4
- biorący udział w nielegalnej manifestacji	71	13	4	12
- zakłócający spokój współmieszkańców, awanturujący się	74	12	4	10

★

★

★

Opinia publiczna jest podzielona, jeżeli chodzi o ocenę podatności elit politycznych na korupcję w różnych okresach naszej najnowszej historii, jednak - z dzisiejszej perspektywy - obecne rządy bardziej niż poprzednie wydają się sprzyjać patologii życia publicznego. Może to wynikać częściowo stąd, że oceny bieżącej sytuacji są bardziej wyostnione niż opinie o poprzednich rządach. Czynnikiem wyraźnie różnicującym oceny, szczególnie dotyczące występowania patologii w okresie PRL, są poglądy polityczne respondentów.

Większość badanych przeciwna jest specjalnemu traktowaniu przez policję osób pełniących funkcje publiczne. Jednocześnie jednak zdecydowana większość sądzi, że tego rodzaju zjawisko ma miejsce. Zapewne ta sprzeczność pomiędzy oczekiwaniami a postrzeganą rzeczywistością przyczynia się do nie najlepszego społecznego wizerunku polskich elit władzy.

Opracował

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Prasa często opisuje różne afery gospodarcze, finansowe. Czasem przy takiej okazji pojawia się nazwisko wysokiego urzędnika państwowego. Jak Pan(i) sądzi, kiedy najczęściej wysokich urzędników państwowych było zaangażowanych w afery i korupcję? 1 - W okresie PRL; 2 - W okresie rządów solidarnościowych w latach 1990-93; 3 - W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach 1993-97; 4 - W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie; 5 - Zawsze było tak samo (%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	10	5	23	30	19	1033
Płeć							
Mężczyźni	14	12	5	26	30	12	489
Kobiety	11	9	4	21	30	25	544
Wiek							
18-24 lat	11	5	6	22	28	28	146
25-34	18	11	4	17	36	14	183
35-44	16	12	5	21	29	18	195
45-54	11	16	4	30	28	12	211
55-64	9	10	6	30	31	14	132
65 lat i więcej	9	5	5	20	28	33	166
Miejsce zamieszkania							
Wieś	11	9	4	27	26	22	380
Miasto do 20 tys.	11	14	4	17	33	21	114
20-100 tys.	10	12	4	25	32	18	205
101-500 tys.	16	11	5	17	34	18	195
501 tys.i więcej mieszk.	15	7	9	25	30	13	138
Wykształcenie							
Podstawowe	6	8	4	22	28	32	283
Zasadnicze zawodowe	15	13	4	23	28	17	253
Średnie	14	12	6	23	30	15	385
Wyższe	17	6	5	25	39	8	110
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	16	6	5	24	38	11	70
Prac.umysł.niż.szczebła	14	9	5	25	32	15	96
Pracownicy fiz.- umysł.	11	15	3	17	32	22	74
Robotnicy wykwalifikowani	18	4	4	26	35	12	103
Robotnicy niewykwalifik.	17	10	0	28	31	15	37
Rolnicy	11	14	5	27	37	5	40
Pracujący na własny rach.	16	5	13	21	26	18	46
Bierni zawodowo							
Renciści	12	19	4	28	18	20	129
Emeryci	8	7	6	22	32	25	201
Uczniowie i studenci	19	7	8	16	23	26	76
Bezrobotni	10	16	2	24	33	16	102
Gospodynie domowe i inni	8	11	4	18	26	34	55
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	13	9	5	25	33	15	177
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	18	8	4	20	33	16	85
sekt. pryw. poza rolnict.	14	8	5	22	32	18	192
prywatnym gosp. rolnym	9	16	2	28	36	9	53
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	5	14	4	23	31	22	156
276-399	11	12	3	29	26	19	109
400-549	12	12	3	25	28	20	197
550-799	17	12	7	25	27	13	159
Powyżej 799 zł	16	5	4	24	39	11	159
Ocena własnych war. mater.							
Złe	10	13	5	24	25	22	333
Średnie	11	9	5	23	33	18	501
Dobre	21	9	3	21	29	18	198
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	13	4	9	25	24	24	86
Raz w tygodniu	12	9	5	23	29	22	529
1-2 razy w miesiącu	16	9	3	21	38	14	145
Kilka razy w roku	14	16	3	22	27	19	180
W ogóle nie uczestniczy	10	14	5	31	30	9	93
Poglądy polityczne							
Lewica	7	18	3	35	27	10	299
Centrum	14	12	6	23	33	13	271
Prawica	23	6	9	15	35	13	232
Trudno powiedzieć	8	3	1	16	26	45	231

Tabela 2. Prasa często opisuje różne afery gospodarcze, finansowe. Czasem przy takiej okazji pojawia się nazwisko wysokiego urzędnika państwowego. Jak Pan(i) sądzi, kiedy największe sumy pieniędzy były defraudowane, rozkradane? 1 - W okresie PRL; 2 - W okresie rządów solidarnościowych w latach 1990-93; 3 - W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach 1993-97; 4 - W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie; 5 - Zawsze było tak samo

(%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	15	4	22	20	21	1033
Płeć							
Mężczyźni	20	18	4	24	19	14	489
Kobiety	14	12	5	21	21	27	544
Wiek							
18-24 lat	20	10	5	17	19	29	146
25-34	18	15	5	17	25	19	183
35-44	22	14	5	22	19	17	195
45-54	15	24	3	29	16	12	211
55-64	16	13	2	29	19	22	132
65 lat i więcej	10	9	5	19	24	33	166
Miejsce zamieszkania							
Wieś	11	14	3	26	20	26	380
Miasto do 20 tys.	19	7	5	18	31	22	114
20-100 tys.	12	19	5	26	23	16	205
101-500 tys.	21	19	4	15	18	22	195
501 tys. i więcej mieszk.	31	13	6	21	13	16	138
Wykształcenie							
Podstawowe	7	11	3	21	22	36	283
Zasadnicze zawodowe	19	19	5	24	17	16	253
Średnie	19	15	5	24	21	16	385
Wyższe	31	12	4	17	22	14	110
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	38	11	2	18	18	13	70
Prac. umysł. niż. szczebla	13	15	9	22	23	19	96
Pracownicy fiz. - umysł.	16	13	10	16	17	28	74
Robotnicy wykwalifikowani	27	14	1	21	27	10	103
Robotnicy niewykwalifik.	15	15	3	31	11	25	37
Rolnicy	4	24	0	38	25	8	40
Pracujący na własny rach.	20	14	8	28	14	15	46
Bierni zawodowo							
Renciści	11	24	4	24	15	22	129
Emeryci	13	10	4	21	24	28	201
Uczniowie i studenci	32	13	4	10	12	29	76
Bezrobotni	12	16	1	32	22	18	102
Gospodynie domowe i inni	5	14	7	19	25	29	55
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	27	15	4	21	17	17	177
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	19	13	7	19	18	24	85
sekt. pryw. poza rolnict.	18	11	6	21	23	21	192
prywatnym gosp. rolnym	4	20	0	38	27	11	53
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	11	17	2	23	24	23	156
276-399	20	14	3	29	14	19	109
400-549	13	14	6	24	22	22	197
550-799	20	20	5	20	19	16	159
Powyżej 799 zł	23	12	6	24	23	13	159
Ocena własnych war. mater.							
Źłe	13	15	3	24	21	24	333
Średnie	16	16	6	23	19	21	501
Dobre	27	12	3	18	23	17	198
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	21	11	3	22	20	23	86
Raz w tygodniu	16	12	4	22	22	24	529
1-2 razy w miesiącu	15	20	4	20	27	14	145
Kilka razy w roku	21	16	4	26	9	23	180
W ogóle nie uczestniczy	13	24	5	24	23	11	93
Poglądy polityczne							
Lewica	11	20	3	33	19	13	299
Centrum	15	20	4	24	23	15	271
Prawica	34	10	8	14	22	11	232
Trudno powiedzieć	10	7	1	15	18	49	231

Tabela 3. Prasa często opisuje różne afery gospodarcze, finansowe. Czasem przy takiej okazji pojawia się nazwisko wysokiego urzędnika państwowego. Jak Pan(i) sądzi, kiedy najłatwiej było popełnić nadużycie lub oszustwo? 1 - W okresie PRL; 2 - W okresie rządów solidarnościowych w latach 1990-93; 3 - W okresie rządów koalicji PSL-SLD w latach 1993-97; 4 - W okresie rządów koalicji AWS-UW i obecnie; 5 - Zawsze było tak samo

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	18	3	20	22	22	1033
Płeć							
Mężczyźni	19	22	2	21	22	15	489
Kobiety	14	14	3	19	22	28	544
Wiek							
18-24 lat	16	16	2	16	20	29	146
25-34	19	20	4	18	21	18	183
35-44	23	19	3	17	20	18	195
45-54	18	22	2	22	23	14	211
55-64	10	18	1	28	21	21	132
65 lat i więcej	9	10	4	20	25	33	166
Miejsce zamieszkania							
Wieś	11	16	2	25	21	25	380
Miasto do 20 tys.	17	16	1	12	30	24	114
20-100 tys.	14	18	4	22	22	19	205
101-500 tys.	24	23	3	14	17	20	195
501 tys.i więcej mieszk.	23	17	4	17	23	15	138
Wykształcenie							
Podstawowe	10	12	1	19	24	35	283
Zasadnicze zawodowe	18	20	4	18	20	20	253
Średnie	17	22	2	22	22	15	385
Wyższe	27	12	7	20	19	14	110
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	31	16	6	14	14	18	70
Prac.umysł.niż.szczebła	13	15	7	27	21	17	96
Pracownicy fiz.-umysł.	24	19	3	11	17	26	74
Robotnicy wykwalifikowani	25	13	1	21	27	13	103
Robotnicy niewykwalifik.	13	21	0	17	36	12	37
Rolnicy	7	28	0	36	22	7	40
Pracujący na własny rach.	20	13	9	20	22	15	46
Bierni zawodowo							
Renciści	14	20	2	20	21	23	129
Emeryci	8	14	3	21	25	28	201
Uczniowie i studenci	27	20	0	8	13	31	76
Bezrobotni	13	28	0	23	18	18	102
Gospodynie domowe i inni	9	12	7	17	21	35	55
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	23	16	4	18	22	17	177
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	26	16	4	14	19	22	85
sekt. pryw. poza rolnict.	17	15	4	20	23	21	192
prywatnym gosp. rolnym	8	23	0	34	25	11	53
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	10	20	2	22	22	24	156
276-399	18	15	3	26	17	21	109
400-549	12	19	3	20	27	19	197
550-799	15	23	3	22	19	18	159
Powyżej 799 zł	24	16	3	20	24	13	159
Ocena własnych war. mater.							
Źłe	13	19	2	21	21	25	333
Średnie	14	20	4	19	23	20	501
Dobre	27	12	2	20	19	21	198
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	22	13	7	17	18	24	86
Raz w tygodniu	15	15	3	21	21	25	529
1-2 razy w miesiącu	16	18	2	18	29	16	145
Kilka razy w roku	18	23	3	19	18	20	180
W ogóle nie uczestniczy	15	30	1	19	25	10	93
Poglądy polityczne							
Lewica	12	27	1	26	21	12	299
Centrum	16	20	3	22	22	16	271
Prawica	29	13	7	12	21	16	232
Trudno powiedzieć	8	7	1	16	22	45	231

Tabela 4. Jeśli przeciwko jakiemuś wysokiemu urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, ale nie udowodniono mu jeszcze winy, to czy, Pana(i) zdaniem: 1 - powinien on ustąpić z zajmowanego stanowiska, ponieważ jest podejrzany o przestępstwo?
2 - nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	41	8	1033
Płeć				
Mężczyźni	53	42	5	490
Kobiety	49	39	12	544
Wiek				
18-24 lat	40	50	10	146
25-34	46	51	3	183
35-44	50	39	11	196
45-54	57	38	5	211
55-64	57	34	8	132
65 lat i więcej	54	31	15	166
Miejsce zamieszkania				
Wieś	52	41	7	380
Miasto do 20 tys.	50	44	6	114
20-100 tys.	50	40	10	206
101-500 tys.	46	44	10	195
501 tys. i więcej mieszk.	59	32	9	138
Wykształcenie				
Podstawowe	48	39	13	283
Zasadnicze zawodowe	47	44	8	254
Średnie	55	39	6	385
Wyższe	52	43	6	110
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	43	49	8	70
Prac.umysł.niż.szczebła	56	41	3	96
Pracownicy fiz.-umysł.	41	52	7	74
Robotnicy wykwalifikowani	50	41	9	103
Robotnicy niewykwalifik.	44	52	4	37
Rolnicy	70	27	3	40
Pracujący na własny rach.	49	51	0	46
Bierni zawodowo				
Renciści	60	27	13	129
Emeryci	56	33	11	201
Uczniowie i studenci	42	46	12	76
Bezrobotni	49	44	7	103
Gospodynie domowe i inni	34	55	11	55
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	49	44	7	177
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	50	42	8	85
sekt. pryw. poza rolnict.	45	49	6	192
prywatnym gosp. rolnym	67	30	3	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	42	49	9	156
276-399	53	41	6	109
400-549	53	39	8	197
550-799	57	35	8	159
Powyżej 799 zł	55	41	4	159
Ocena własnych war. mater.				
Złe	51	37	11	334
Średnie	52	40	8	501
Dobre	47	48	5	198
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	40	3	86
Raz w tygodniu	51	39	10	529
1-2 razy w miesiącu	50	45	5	145
Kilka razy w roku	44	48	8	180
W ogóle nie uczestniczy	59	31	10	93
Poglądy polityczne				
Lewica	45	51	4	299
Centrum	54	39	7	271
Prawica	58	36	6	232
Trudno powiedzieć	48	33	19	231

Tabela 5. Jeżeli jakiegoś wysokiego urzędnika państwowego lub posła podejrzewa się o kłamstwo lustracyjne, czyli zatajenie współpracy z tajnymi służbami PRL, to czy, Pana(i) zdaniem: 1 - powinien on ustąpić z zajmowanego stanowiska zaraz po postawieniu mu zarzutów; 2 - powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska dopiero, kiedy skáže go sąd lustracyjny; 3 - w ogóle nie powinien ustępować ze stanowiska

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	55	5	2	1031
Płeć					
Mężczyźni	37	55	6	1	489
Kobiety	38	55	4	3	542
Wiek					
18-24 lat	30	65	3	2	146
25-34	32	63	3	1	183
35-44	38	55	6	2	195
45-54	41	52	7	0	210
55-64	39	51	8	2	132
65 lat i więcej	44	46	4	6	166
Miejsce zamieszkania					
Wieś	44	49	5	3	380
Miasto do 20 tys.	30	67	2	1	114
20-100 tys.	34	57	7	3	204
101-500 tys.	37	55	8	0	195
501 tys. i więcej mieszk.	33	61	3	3	138
Wykształcenie					
Podstawowe	41	51	3	5	283
Zasadnicze zawodowe	35	56	6	3	253
Średnie	37	57	6	0	384
Wyższe	34	57	8	0	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	60	12	0	70
Prac. umysł. niż. szczebla	36	55	9	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	37	61	2	0	74
Robotnicy wykwalifikowani	34	57	6	4	103
Robotnicy niewykwalifik.	36	62	2	0	37
Rolnicy	54	43	1	2	40
Pracujący na własny rach.	36	59	3	3	46
Bierni zawodowo					
Renciści	49	44	3	5	127
Emeryci	40	49	7	3	201
Uczniowie i studenci	27	66	3	3	76
Bezrobotni	38	58	3	1	102
Gospodynie domowe i inni	19	72	7	2	55
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	33	57	8	2	177
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	32	64	4	0	85
sekt. pryw. poza rolnict.	38	58	4	0	192
prywatnym gosp. rolnym	55	41	4	0	53
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	35	56	7	2	156
276-399	41	55	3	1	109
400-549	38	52	7	3	197
550-799	43	50	6	1	159
Powyżej 799 zł	30	64	6	0	159
Ocena własnych war. mater.					
Złe	38	54	5	3	333
Średnie	38	55	4	2	500
Dobre	35	57	8	0	198
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	43	53	3	1	86
Raz w tygodniu	40	54	4	2	529
1-2 razy w miesiącu	40	50	7	3	145
Kilka razy w roku	29	63	6	3	178
W ogóle nie uczestniczy	31	57	10	2	93
Poglądy polityczne					
Lewica	29	63	8	0	299
Centrum	42	53	4	1	271
Prawica	44	50	6	1	232
Trudno powiedzieć	36	53	3	7	229